

СЕКЦІЯ:
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МЕДІАКОМУНІКАЦІЙ

В. Шейко

**ПСИХОАНАЛІЗ ЯК СКЛАДОВА ОСНОВ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ
ЯК НАУКИ**

V. Sheiko

**PSYCHOANALYSIS AS A COMPONENT OF THE FOUNDATIONS
OF THE FORMATION OF CULTURAL STUDIES AS A SCIENCE**

Як відомо, вчення Зигмунда Фрейда вже давно вийшло за межі медицини. Сам Фрейд зазначав, що його праці психоаналітичного вчення не обмежуються медициною, а можуть використовуватися в різних науках про духовність. Фахівець використовував психоаналіз для конструювання власної філософії історії й культури. При цьому він виходив з того, що психічний розвиток окремої людини скорочено повторює процес розвитку всього людства, як етичних і моральних норм поведінки, так і суспільних зв'язків, культурних досліджень і соціальних інститутів, які свідчать про прогрес цивілізації від примітивних первісних спільнот до сучасної організації суспільства. Тобто Фрейд дійшов висновку про наявність моральних основ психічного життя людини, із яких зростають всі культурні та соціальні досягнення людства.

За своїм задумом та найближчою метою фрейдизм, орієнтований на вивчення психіки індивідів, з самого початку був пронизаний тенденцією тлумачення соціальної свідомості в її сучасному та минулому аспектах. «Заборони», такі, які, як уважав Фрейд, витісняють сексуальні потяги у сферу несвідомого і породжують невроз, були за суттю нічим іншим, як соціальними нормами моралі та права, які виникли на зорі людської історії. Фрейд назвав їх «культурними заборонами» і вважав, що дуже важливо з'ясувати як, чому та за яких умов вони виникли, утвердилися й еволюціонували. Тобто увага вченого була прикута до проблем формування й суті людської культури. Під культурою Фрейд розумів сукупність соціальних особливостей людей, їх знання та здатність до різних видів діяльності і норм поведінки, сукупність матеріальних та духовних цінностей, політичних і державних інститутів тощо. Він твердив про начебто репресивну функцію культури, яка полягає, на його думку, в тому, що соціальні норми та цінності, моральні та політичні установки поведінки людей пригнічують їх природні інстинкти й потяги і в цьому смислі позбавляють їх свободи. Більше того, у праці «Незадоволеність культурою» Фрейд, наприклад, дійшов висновку, що значну частину вини за наші нещастя несе культура. При цьому він твердив: люди були б щасливішими, якщо відмовитися б від сучасної культури та цивілізації.

Слід зауважити, що Фрейд, формулюючи свою культурологічну концепцію, концентрує увагу не на соціальній організації суспільства, а на природній схильності людини, на його думку, до агресії та руйнування. Розвиток культури, на думку Фрейда, — це вироблена людством форма приборкання людської агресивності та деконструктивності. Показово, що термін Фрейда «культура» у більшості випадків є рівнозначним поняттю «суспільство».

На думку Фрейда, людина знаходиться, так би мовити, між двох вогнів: з одного боку, культура начебто пригнічує людину, позбавляє її насолоди, а з іншого — захищає її від чинників оточуючого середовища, дозволяє опанувати всі блага природи та користуватися ними. Отже, на думку Фрейда, головним залишається питання про те, як примусити негативно настроєний натовп дотримувати культурних засад і догм. Тут вже постає питання про роль особистості в культурі.

Із культурологічно-психоаналітичної концепції Фрейда витікає, що оскільки неможливо обійтися без примусу до культурної роботи, то неможливо обійтися і без панування меншості (еліти) над масами, оскільки маси є недалекоглядними, не бажають відмовлятися від негативних потягів, не хочуть прислуховуватися до аргументів на користь такої відмови. І лише завдяки впливу вірцевих індивідів, яких вони визнають як вождів, маси дозволяють схилити себе до напруженої внутрішньої роботи самозречення, від чого і залежить розвиток культури. Тобто люди мають дві поширені особливості, які відповідають за те, що інститут культури може підтримуватися лише в певній мірі насильством, тому що, по-перше, люди не мають спонтанної любові до праці та, по-друге, аргументи розуму безсилі проти їх пристрастей.

Таким чином, ми пересвідчилися, що формування основ культурології як науки неможливе без вивчення та використання історико-культурологічної парадигми Зигмунда Фрейда, яка мала і має значний вплив на розвиток наук про духовність в цілому і культуру суспільства зокрема. Тобто психоаналіз є однією зі складових основ формування культурології як науки.

E. Sardarov

MODERN PROBLEMS OF CULTURAL STUDIES AND MEDIA COMMUNICATION ON THE EXAMPLE OF AZERBAIJAN

E. Салдаров

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ АЗЕРБАЙДЖАНУ

Every year on May 21, World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development is celebrated. This day was established by the UN General Assembly in December 2002. The World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development was celebrated for the first time on May 21, 2003. Member States of UNESCO, by joining the Declaration of this organization, have committed themselves to recognizing the values associated with cultural diversity, their protection and active promotion at the local, national and international levels.

Unity in diversity does not mean the elimination of ethnic, national or religious differences. In the field of promoting the values of preserving ethnocultural diversity, a culture of peace and humanity, countering violence, aggression and xenophobia, the media and social platforms play a large role. The thematic settings of media editors and the professionalism of specialized journalists largely determine what kind of public opinion they will form in their countries and what ideology — a humanistic, cultural, multicultural platform or the opposite — an aggressive — nationalist ideology, ideas of immorality, contrary to the historical and cultural heritage of mankind, they will promote in society.